

համաձայն (Բ. Մնաց. Դ. 20), բայց հաւանական է, որ առաջին աշտանակին նուիրական հանգամանքը ունենային անոնք: Նաբուգոդոնոսորը երբ գրաւեց Երուսաղէմը՝ ամէն այս առարկաները փոխադրեց Բաբելոն (Երեմ. ԾԲ. 19):

4. — Զոռաբաբելի Տանարին եւ Հերովդէսի Տանարին ոսկի աւսանակը.

Մէկ աշտանակ միայն կար երկրորդ Տանարին ու Հերովդէսի Տանարին մէջ: Այդ աշտանակը Սիւրբոյ Անտիոքոս Դ. Թագաւորին ձեռքով վերցուելէ ու խորտակուելէ յետոյ (Ա. Մակ. Ա. 23)՝ վերստին շինուեցաւ Յուդայ Մակարէի ձեռամբ (Ա. Մակ. Դ. 49) ու գործածութեան զբոսեցաւ Մեծն Հերովդէսի վերակերտած Տանարին մէջ: Ըստ Թաւմուսի՝ Սուրբ Քաղաքի կործանումէն զրեթէ քառասուն տարի առաջ, այսինքն Յիսուսի քարոզութեան եւ մահուան տարիներուն, Եօթնաստեղնեան աշտանակի միջին ճրագը մարեցաւ ինքնին, ինչ որ գուշակութիւն մը համարուեցաւ Տանարի կործանումին: Երուսաղէմի Տիտոսէ զրաւուելէն յետոյ Եօթնաստեղնեան աշտանակը տարուեցաւ Հռոմ:

5. — Եօթնաստեղնեան աւսանակի պակերներն ու Բանդակները.

Եօթնաստեղնեան աշտանակը ցայսօր կ'երևի Հռոմի մէջ, Կոդոսէոնի մօտիկ, Տիտոսի յաղթական կամարի հարթաքանդակներէն մէկուն վրայ, որուն ամբողջութիւնը թէև ճշգրտօրէն համաձայն է Սուրբ Դիւքի նկարագրածին, սակայն քանի մը քմանդկոր մանրամասնութիւններ կան հոն, ինչպէս՝ խորիսխին վրայ քանդակուած մտացածին կենդանիներու դէմքեր, ինչ որ զբոսովին հակառակ է Մովսէսի Օրէնքին ու հրէական սովորութիւններուն:

Նախեւառաջ Վեսպասիանոսի ձեռքով Աշտանակը զրուեցաւ Խաղաղութեան տանարին մէջ: Միլիդոսի կամուրջի պարտութենէն յետոյ Մաքսենտինոս Տիրեր գետը նետել տուաւ զայն, ուրկէ ետքէն հանեց Կոսնանդ: Հռոմի զրաւման ժամանակ (455) տարուեցաւ Կարթագինէ, յետոյ՝ Կ.

Պոլիս: Եօթնաստեղնեան զրկեց զայն Երուսաղէմ, ուր կորսուեցաւ անոր հետքը: Հաւանական է որ Պարսկից Խոսրով Բ. Թագաւորը զայն ալ աւարած ըլլայ Երուսաղէմի տիրած ժամանակ (614):

Եօթնաստեղնեան աշտանակը ներկայացուած է յաճախ հին սինտիկներու (ինչպէս Կափառնաումի ու Տիրերիայի) պատերուն վրայ, նաեւ՝ հրէական լապտերներու եւ Պաղեստինի Հրէից գերեզմաններու վրայ ու հռոմէական շրջանին՝ Իտալիոյ գերեզմանատանց մէջ:

6. — Եօթնաստեղնեան աւսանակը իբրեւ խորհրդանշան.

Ըստ Յովսէպոսի՝ անոր եօթը ճիւղերը կը խորհրդանշեն հրէական եօթնակի սըրբութիւնը: Ուրիշներ, ինչպէս Փիլոն, թէև անճահօրէն, Եօթնաստեղնեան աշտանակին մէջ կը տեսնեն եօթը մոլորակներու խորհրդանշանը: Լաւագոյն է, սակայն, ըսել՝ թէ անիկա իր եօթը ճիւղերով, որ եօթը նուիրական թիւը կը խորհրդանշէր, ու իր ճոխութեամբ շքեղ առարկայ մըն էր՝ արժանի մշտապէս գտնուելու Աստուծոյ Տաճարին մէջ:

Հայացուց՝ Մ. Ե. Ն.

ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԵՒ ԽՍՍԳ

Միութիւնը նպաստուր է մտանկութիւն. ու մտանկութիւնը պայմանով է միայն որ մարդ կարող է պարզել խորհրդի եւ կամի գործիքն մը:

*

Թո՛ղ մարդ ազնիւ ըլլայ, քո՛ղ բարի եւ նպաստաւստ ըլլայ, քո՛ղ անդադար աշխատեմքով որ աղար ու օգտաւար է: Թո՛ղ մեզի համար ըլլայ անիկա պակեր մը աւստուծութիւններուն, որոնց նախագագումն ունիմք:

*

Տիեզերքի ամենէն գեղեցիկ առարկան, կ'ըսէ իմաստասէր մը, համարակորցին դիմ մարտնչող պարկեշտ մարդն է. կայ սակայն անիկի գեղեցկագոյնը, զայն միխրարող պարկեշտ մարդն է այն: